

**PERTUNMAAN KUNNAN YMPÄRISTÖOHJELMA
VUOSILLE 2008 - 2014**

Tilaukset	Mikkelin Seudun Ympäristöpalvelut Jääkärintie 14, 50100 Mikkelä puh. (015) 194 4700
Kannen kuva	Kunnantalon seutu/Pertunmaan kunta

PERTUNMAAN KUNNAN YMPÄRISTÖOHJELMA

SISÄLLYSLUETTELO

1.	Yleistä Pertunmaan kunnasta	4
2.	Johdanto	7
3.	Taustaa Pertunmaan ympäristötyölle	8
3.1	Kansalliset ympäristöohjelmat ja –tavoitteet	8
3.2	Mikkelin ympäristöstrategia	9
4.	Pertunmaan ympäristöohjelma	12

Pertunmaan kunnan ympäristöohjelma vuosille 2008 – 2014
Hyväksytty kunnanvaltuustossa 17.12.2007 § 67

1 Yleistä Pertunmaan kunnasta

Pertunmaa kuuluu Itä-Suomen lääniin ja Etelä-Savon maakuntaan. Pertunmaa sijaitsee valtatie 5:n varrella noin 40 kilometriä Heinolasta pohjoiseen. Hyvänä maamerkinä toimii ABC-Kuortti -liikenneasema.

Pertunmaalla on kaksi päätaajamaa. Tunnetumpi näistä taajamista on 5-tien varrella sijaitseva Kuortti, joka toimii Pertunmaan käyntikorttina. Pertunmaan kirkonkylä sijaitsee noin 10 kilometrin päässä 5-tieltä pohjoiseen. Kirkonkylä toimii Pertunmaan hallinnollisena keskuksena ja on keskustaan ulottuvine järjestelyineen rauhallinen asuinpaikka palveluineen.

Pertunmaa lukuina

Perustettu vuonna 1926

Väkiluku 2102 henkeä (1.1.06)

Kesäasukkaita noin 3700 henkeä

Loma-asuntoja 1750 kpl

Pinta-ala 454,3 neliökilometriä. Kuudesosa pinta-alasta käsittää järviä ja lampia.

Naapurikunnat ovat Hartola, Heinola, Hirvensalmi, Mäntyharju ja Joutsa.

Pertunmaan ehdottomana valttina on sijainti valtatievarrella.

Yhteydet Helsinkiin ovat nopeat Lahden ja Heinolan moottoriteiden ansiosta.

Matka-aika Helsinkiin on vajaan kaksi tuntia. Pertunmaa onkin suosittu pääkaupunkiseutulaisten kesäpaikkakuntana. Lisäksi Pertunmaa on lähellä Keski-Suomen talouskeskuksia.

Pertunmaan kunta kuuluu maantieteellisen sijaintinsa puolesta kahteen kulttuureiltaan erilaiseen "heimoalueeseen", Itä-Hämeeseen ja Savoan. Pertunmaa on muodostettu Hartolasta, Joutsasta ja suurimmaksi osaksi Mäntyharjun kunnasta yhteen liitetyistä alueista.

Voidaankin sanoa, että Pertunmaa on muodostunut itsestään. Suurten edellä mainittujen emäpitäjien takamailla asuneet ihmiset ovat aikanaan kaivanneet omaa hallinnollista keskusta. Aluksi Pertunmaalle muodostui seurakunta ja vasta sen jälkeen on otettu käyttöön oma kunnallishallinto.

Pertunmaan historiaan liittyvät kiinteästi hämäläisten ja savolaisten rajariidat. Vuonna 1452 Ruotsin kuningas Kaarle VIII Knuutinpoika vahvasti heimorajan kulkemaan Pertunmaalla Savon- ja Hämeen-Hartosen järvien kannaksen kautta ja halkoi osittain Hämeen-Hartosen. Rajan kulkusuuntaa osoittavat Hämeen-Hartosen järvissä oleviin kiviin jo 1414 hakatut rajamerkit 88 ja 89.

Häme- ja Savo-Hartonen järvet löytyvät Pertunmaalta pitäjän pohjoisreunalla Hartosenpään kylästä, kirkonkylältä Mikkeliin päin ajettaessa.

Tänä päivänä maakuntaraja Savon ja Hämeen välillä kulkee kutakuinkin Heinolan maalaiskunnan ja Pertunmaan rajalla. 5-tiellä raja on merkitty kyltein.

Mistä Pertunmaa on saanut nimensä?

Ennen kuin tämä nimi tuli itsenäisen seurakunnan ja pitäjän nimeksi, tarkoitettiin sillä Mäntyharjun kunnan silloisen pitäjän laajinta kylää, josta osa on tänä päivänäkin Mäntyharjun kunnan alueella. Mutta jo Hämeen vanhimmassa maakirjassa vuodelta 1539 mainitaan Pertunmaa itsenäisenä Suur-Sysmään kuuluvana kyläkuntana, jossa silloin oli seitsemän taloa.

Paikkakunnalla yleinen tarina kertoo Perttu-nimisestä miehestä, joka muinoin yksinään hallitsi koko Pertunmaata. Myös peninkulman pituinen Peruvesi, jonka ympärillä hänen maansa sijaitsivat, oli ennen nimeltään Pertunvesi, ja tämä nimi vanhoissa kartoissa vieläkin esiintyy. Pertun asuinpaikaksi kansantarina on määritellyt lähellä Pertunmaan kirkonkylää sijaitsevan Peruveden Ahvenlahden pohjukan, jossa on vanhoja asutuksen jälkiä, ja paikka on nimeltään Pertunautio.

Elinkeinotoiminta

Alkutuotanto

Elinkeinorakenteeltaan Pertunmaa on tyypillinen maaseutukunta. Merkittävä työllistäjä on edelleen maatalous ja maatalouden vähettyä metsätalous nousee yhä tärkeämmäksi tulonlähteeksi. Maa ja metsätalouteen liitettyjä muita liitännäiselinkeinoja hyödynnetään myös voimakkaasti, joista merkittävin lienee maatilamatkailu ja mökkivuokraustoiminta. Muita liitännäiselinkeinoja ovat pienimuotoinen traktoriurakointi, kenttäsaahausta tai polttopuun myynti.

Kaupan ala

Kaupan ala työllistää Pertunmaalla noin 10 % työvoimasta. Kaupan ala on hyödyntänyt voimakkaasti Pertunmaan läpi kulkevaa 5-tietä. Uudistettu 5-tie on tuonut Kuorttiin kokonaisen kauppaa-alueen, 5-tien eritasoliittymän tuntumaan. Suurin kaupan alan yritys on Osuukauppa Suur-Savon ABC-keskus, joka on lajissaan Suomen suurin. ABC-keskus sisältää ravintolan ja huoltoasematoiminnan lisäksi Alkon, lahjavaramyymälän sekä S-marketin. Liittymäalueen muita yrityksiä ovat liha- ja kala-alanlaitokset ja niiden yhteydessä toimiva vähittäismyymälä Ruokarenki, Kuortin rautakauppa, pieni sekatavaratalo Akun Aitta ja kalastus- ja lahjavaramyymälä KoristeKoukku. ABC-liikenneaseman tuntumassa edustaa Lasiruusu Oy perinteistä pertunmaalaista lasinpuhallustaitoa lahjatarvikevalikoimiseen.

Muita kauppiaita Pertunmaan kirkonkylällä on mm. hyvin varustettu K-Market Karpalo ja Sale-myyymälä, apteekki, kukkakauppa, käsityöpuoti jne.

Kuljetusala

Kuljetusala on Pertunmaalla erittäin vireä. Kuljetusalalla elantonsa ansaitsee noin 6 % Pertunmaan työvoimasta. Kuljetusalan yritykset ovat pääsääntöisesti yhden tai kahden auton pienyrityksiä. Lisäksi Pertunmaalla toimii linja- ja tilausliikennettä harjoittava Pertunmaan Linjaliikenne Ky, joka myös vuokraa autoja. Pertunmaan kuljetusyritykset kuljettavat perinteisesti mm. puuta, kylmäkuljetuksia ja kiviaineksia. Usein kiviaineksia kuljettavat yrittäjät tekevät myös muuta maanrakennusta.

Muu palvelusektori

17 % Pertunmaan työvoimasta toimii sekalaisissa palvelutehtävissä ja liike-elämän palveluksessa. Pertunmaalla onkin kattava valikoima muita palveluita, jotka osaltaan hyödyttävät myös muita yrityksiä. Esimerkkejä tällaisista palveluista ovat: IT-alan palveluita tarjoava AkuSolvers Oy, kaksi tilitoimistoa, pesula, konttoritarviketukku, pienkonekorjaamo, autokorjaamot, LVI- ja sähköalan yritykset, metallileikkaamo, maalausliikkeet, ATK- ja TV-huoltotoiminta, kotipalvelu jne. Palvelusektori kasvaa tulevaisuudessa.

Teollisuus

Teollisuuden palveluksessa toimii noin 9 % työvoimasta. Pertunmaa on tunnettu muoviteollisuudestaan, joista suurin työnantaja on Plastep Oy Kuortissa. Maailman huippuhiihtäjille mittatilaustyönä valmistettuja suksisauvoja lähtee Kuortista maailmalle TMI Jukka Lahden teollisuushallista. Muita teollisuuden haaroja ovat mm. lasitehdas, maalitehdas ja konepajatoiminta sekä höyläämötöiminta. Pertunmaan varhaisesta teollisuustoiminnasta on nähtävissä sahan raami muistomerkki Pertunmaan kirkonkylällä, torin vieressä.

Etätyöskentely

Luonnonläheisenä kuntana Pertunmaa vetää puoleensa etätyöskenteljiä, jotka voivat toimia vaikka loma-asunnoistaan käsin. Todellista etätyöskentelijöiden määrää on mahdotonta tietää, koska Pertunmaa on yksi Suomen vilkkaimmista mökkeilypaikkakunnista yhdessä naapurikunta Mäntyharjun kanssa.

2 Johdanto

Mikkelin kaupunginhallitus päätti ympäristölautakunnan aloitteesta, että vuoden 2004 aikana laaditaan tiettyihin Mikkelin kannalta keskeisiin ympäristöky-symyksiin painottuva ympäristöstrategia. Ympäristöstrategian laadintaa ohjasi keskeisten lautakuntien puheenjohtajista sekä nuorisovaltuuston, kylien neu-vottelukunnan ja Anttolan aluejohtokunnan edustajista koottu ohjausryhmä.

Ympäristöstrategia valmisteltiin viidessä työryhmässä: Kestävät tuotanto- ja kulutustavat, Elinympäristön laatu, turvallisuus ja ympäristöriskit, Vesi, Luonnon monimuotoisuus ja viherympäristö sekä Ympäristökasvatus ja -tiedotus.

Strategia hyväksyttiin ympäristölautakunnassa 23.9.2004 ja kaupunginvaltuus-tossa 17.1.2005 § 38.

Ympäristöstrategian strategisen päämäärän Seudullisten palvelujen ja yhteis-työn lisääntyminen kriittisen menestystekijän Yhteistyön käynnistyminen ja su-juvuus toimenpiteeksi on merkitty vuosille 2005 – 2008 ympäristöstrategian laajentaminen soveltuvin osin muihin ympäristöpalvelujen yhteistyökuntiin.

Ensimmäisessä nykyisen ympäristöpalvelujen tuottamista koskevan sopimuk-sen vuosittaisessa arviointikokouksessa syyskuussa 2005 kunnanjohtajat nä-kivät mahdollisena laajentaa ympäristöstrategia koskemaan soveltuvin osin myös näiden kuntien alueita. Ympäristölautakunta ehdotti joulukuussa 2006 sopimuskuntien kunnanhallituksille, että kuntien ympäristöstrategiatyö aloitet-taisiin alkuvuodesta 2007. Kunnanhallituksia pyydettiin nimeämään perustetta-vaan työryhmään edustajansa, mikäli näkevät työn tarpeelliseksi.

Pertunmaan kunnanhallitus päätti kokouksessaan 15.1.2007 § 12 hyväksyä ympäristölautakunnan esityksen ja nimesi työtä ohjaavaan ryhmään edusta-jakseen Heikki Iso-Kuortin.

Ristiinan kunnanhallitus päätti kokouksessaan 15.1.2007 § 22 nimetä ympäris-töstrategiatyöryhmään edustakseen Jaakko Väänäsen.

Työryhmä, johon kuuluu Pertunmaan ja Ristiinan kuntien edustajien lisäksi ter-veysvalvonnan johtaja Arja Holopainen ja vs. ympäristöpäällikkö Marita Savo, kokoontui 22.5.2007 ja 19.9.2007.

Työryhmän laati Mikkelin ympäristöstrategian pohjalta Pertunmaan kunnalle soveltuvan ympäristöohjelman, jonka ympäristölautakunta lähetti hyväksymi-sensä jälkeen (8.11.2007 § 187) kunnanvaltuuston hyväksyttäväksi.

3 Taustaa Pertunmaan ympäristötyölle

3.1 Kansalliset ympäristöohjelmat ja –tavoitteet

Suomen kestävän kehityksen ohjelmat

Hallitus perusti kestävän kehityksen edistämiseksi Suomen kestävän kehityksen toimikunnan vuonna 1993. Voimassa oleva kestävän kehityksen ohjelma on vuodelta 1998. Tällä ympäristöohjelmalla pyritään edistämään mm. seuraavia ohjelman tavoitteita:

- Edellytykset kestävän kehityksen mukaisille tuotantotavoille ja kulutusvalinnoille vahvistuvat.
- Suomi täyttää kansainvälisen ilmastopolitiikan ja -sopimusten vaatimukset.
- Yhdyskuntarakenne on toimiva ja luo mahdollisuudet viihtyisään, terveelliseen ja sosiaalista hyvinvointia edistävään ympäristöön.
- Yhdyskuntien ympäristön laatu paranee edelleen ja uusiutumattomien luonnonvarojen käyttö vähenee.
- Yhdyskuntien ja liikennejärjestelmien suunnittelu tukee liikkumistarpeen vähentämistä sekä edistää yhdessä taloudellisen ohjauksen kanssa ympäristölle vähemmän haitallisten liikkumismuotojen valintaa.
- Maaseutu ja kaupungit elävät toisiaan tukevassa vuorovaikutuksessa.
- Maaseudun elinkeinotoiminta perustuu luonnon ja luonnonvarojen kestävän käytön ja hoidon menetelmiin.
- Luonnon tuottokyky sekä maaseudun luonnon monimuotoisuus ja asuinympäristön laatu säilyvät hyvinä ja luovat edellytykset elinkeinojen monipuolistamiselle.

Etelä-Savon ympäristöohjelma

Etelä-Savon ympäristöohjelma on laadittu vuosille 2005-2010. Ohjelman mukaan:

”Näkökulma hyvään elämään:

”Voit asua viihtyisässä ympäristössä ja liikkua monimuotoisessa luonnossa. Ilma on puhdasta ja voit huoletta laskea lapsesi uimaan kotijärveen. Saat tarvitsemasi yhteiskunnan palvelut tasa-arvoisesti. Sinulla on mahdollisuus tehdä työtä ja opiskella. Pääset kulkemaan vaivattomasti vaikka et voisi ajaa autoa.”

Moni näistä asioista on jo todellisuutta Etelä-Savossa. Mutta miten asiat muuttavat tulevaisuudessa?

Ohjelmassa on sovittu viisi tavoitetta, joihin maakunnassa keskitytään.

1. Turvaamme luonnon monimuotoisuuden mm. laatimalla luonnonsuojeluun tarkoitetuille alueille ennallistamis-, hoito- ja käyttösuunnitelmia. (Metsähallitus, ympäristökeskus, TE-keskus, maakuntaliitto, kunnat, yhdistykset, asukkaat)
2. Turvaamme elinympäristön viihtyisyyttä ja vetovoimaisuutta mm. hoitamalla rakennettua ympäristöämme. (kunnat, kiinteistöjen omistajat, asukkaat, ympäristökeskus, maakuntaliitto, maakuntamuseo, TE-keskus)
3. Suojelemme vesivarojamme tehokkaasti ja käytämme rantojamme suunnitelmallisesti. Vesistöjen ja pohjavesien suojelemiseksi mm. sovellamme haja-asutuksen jätevesiasetusta mahdollisimman yhdenmukaisesti maakunnassa (kunnat, ympäristökeskus) ja vähennämme maa- ja metsätalouden aiheuttamaa ravinnekuormitusta (metsänomistajat, metsäkeskus, metsänhoitoyhdistys, Metsähallitus, metsäteollisuus, metsäurakoitsijat, viljelijät, TE-keskus, maataloussihteerit, ProAgria, ympäristökeskus, kunnat). Selvitämme, poistamme tai vähennämme vedenottoalueiden riskejä (ympäristökeskus, kunnat, kiinteistöjen omistajat)
4. Elinkeinoelämämme toimii ekotehokkaasti ja käytämme luonnonvarojemme kestävästi. Tähän tavoitteeseen pyrimme mm. asettamalla oman alueen uusiutuvat energialähteet (teollisuuden sivutuotteet, metsäenergia, peltoenergia) etusijalle lämpökeskusten ja lämpövoimaloiden polttoaineen valinnassa (kunnat, maakuntaliitto, energiayhtiöt, teollisuuslaitokset) sekä parantamalla ammatti- ja vapaa-ajankalastuksen toimintaedellytyksiä ja kehittämällä luonnon riista-, kala- ja keruutuotteiden välitystä ja markkinointia. (TE-keskus, ProAgria)
5. Lisäämme ympäristötietoisuutta ja ympäristöalan osaamista parantamalla mm. ympäristökasvatuksen alan toimijoiden toimintaedellytyksiä. (Rantasalmen ympäristökasvatusinstituutti, JoY/Savonlinnan koulutus- ja kehittämiskeskus ja opettajankoulutuslaitos, HY/Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus.)”

3.1 Mikkelin ympäristöstrategia

Mikkelin ympäristöstrategian taustafilosofia on sama kuin ympäristöstrategiaa edeltäneessä Mikkelin seutu 21-ohjelmassakin eli Mikkelin ja mikkeliläisen ekologisen jalanjäljen pienentäminen. Ekologinen jalanjälki kertoo, kuinka paljon ekologisesti tuottavaa maata eli viljelymaata, laidunta, metsää sekä rakentamisen ja energiankulutuksen vaatimaa maa-alaa tarvitaan yhden henkilön resurssien tuottamiseen eli ylläpitämään esimerkiksi yksi mikkeliläinen sekä sulauttamaan takaisin luontoon resurssien tuottamisesta syntyneet päästöt ja jätteet.

Kytkentä kaupunkistrategiaan

Mikkelissä on johtamisen välineeksi otettu käyttöön Balanced Scorecard (tasapainotettu tulokortisto, BSC) –menetelmä.

Ympäristöstrategia on laadittu em. BSC-menetelmällä. Strategiassa käsitellään sellaisia ympäristötavoitteita, joiden toteuttaminen tai merkittävä edistäminen on mahdollista pääasiassa kaupungin eri hallintokuntien omin toimenpitein.

Talousarvion laadintaohjeen mukaisesti ympäristöstrategiaan kirjatut päämäärät ovat samoja kuin koko kaupungin kriittiset menestystekijät. Kaupunkistrategian 35 kriittisestä menestystekijästä valittiin kahdeksan (8) ympäristöstrategian strategisiksi päämääräksi ja lisäksi ympäristövastuullisuuden lisääminen nimettiin strategiseksi päämääräksi näkökulmiin Asiakas ja kuntalainen sekä Vetovoimainen kaupunki ja maakunta.

Näkökulma: 1. Talous

Strateginen päämäärä: 3. Kustannustehokkuus

Näkökulma: 2. Henkilöstö ja uudistuminen

Strategiset päämäärät: 7. Ajan tasalla oleva osaaminen ja osaamisen hallinta
14. Myönteinen näkyminen

Näkökulma: 3. Palvelujen järjestäminen ja tuotantotavat

Strategiset päämäärät: 16. Seudullisten palvelujen ja yhteistyön lisääntyminen
20. Tiimityöskentely, poikkihallinnolliset toimintatavat sekä ja omavastuisuus

Näkökulma: 4. Asiakas ja kuntalainen

Strategiset päämäärät: 22. Kuntalaisten terveys ja aktiivisuus
24. Turvallinen asuinympäristö
Ympäristövastuullisuuden lisääminen

Näkökulma: 5. Vetovoimainen kaupunki ja maakunta

Strategiset päämäärät: 27. Houkutteleva ja monipuolinen asuin- ja elinympäristö
Ympäristövastuullisuuden lisääminen

Visio, strategiset päämäärät, kriittiset menestystekijät sekä toimenpide-ohjelma valtuustokaudelle 2005-2008

Tulevien vuosien ympäristötyön painopisteitä pohdittiin mm. ympäristölautakunnan ja ympäristöpalveluiden omissa työkokouksissa. Kaupungin työntekijöille ja lukioluokille suoritettuna kyselyn, kansainvälisten ja kansallisten ohjelmien, Mikkelin seutu 21-ohjelman seurantaraporttien sekä ympäristöalan ammattilaisten arviointien perusteella laadittiin Mikkelin ympäristöstrategian visio, päämäärät sekä määriteltiin ne tavoitteet, joissa on onnistuttava, jotta asetettu visio ja päämäärät saavutetaan. Jotta pystytään arvioimaan, onko onnistuttu pääsemään kohti päämäärää, on kullekin tavoitteelle määritelty arviointikriteeri eli mittari.

4 Pertunmaa kunnan ympäristöohjelma

Moni Mikkelin ympäristöstrategiassa olevista tavoitteista on luonteeltaan sellaisia, joita toteutetaan Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen omana työnä. Näitä ei ole tarpeen ottaa mukaan kuntaohjelmiin (esimerkiksi Näkökulma Henkilöstö ja uudistuminen).

Seuraavat näkökulmat, päämäärät, toimenpiteet ja tavoitteet on otettu mukaan kunnan ympäristöohjelmaan oheisessa muodossa, joka mukailee tulokortti-muotoa:

Näkökulma:	Talous
Päämäärä:	Kustannukset pysyvät yleisessä kunnan asettamassa kustannusraamissa
1. Tavoite:	<i>Ympäristöasioita hoidetaan taloudellisesti. Kustannuksia seurataan kolmannesvuosittain</i>
Mittarit:	Kustannukset/asukas
Vastuutaho:	ympäristöpalvelut
Näkökulma:	Palvelujen järjestäminen ja tuotantotavat
Päämäärä:	Työskentely tiimeissä, toimintatavat ovat poikkihallinnolliset ja eri tahot toimivat omavastuisesti
2. Tavoite:	<i>Yhteistyö toimii ja henkilösuhteet ovat hyvät. Ympäristöohjelman kannalta keskeiset tavoitteet kirjataan kunnan toimielinten tavoitteiksi.</i>

Ympäristöohjelman toetutumisen kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että kaikki kunkin tavoitteen toteutukseen vaikuttavat tahot ovat kiinteässä yhteistyössä ja tekevät samansuuntaisia päätöksiä. Erityisen tärkeitä aihealueita ovat ympäristövastuullisten toimintatapojen edistäminen (energia- ja materiaalitehokkuus, kestävä energiatuotanto, kevyen ja julkisen liikenteen toimintaedellytysten parantaminen jne.) sekä ympäristöriskien ennaltaehkäisy (pohja- ja pintavesien pilaantuminen, elintarviketurvallisuus, kestävä rakentaminen) ja luonnon monimuotoisuuden vaaliminen (rakentaminen, maa- ja metsätalous).

Mittarit:	Virkamiesten kokoontumisen säännöllisyys – palaverien määrä/vuosi
-----------	---

Ympäristöohjelman läpäisyperiaatteen toteutuminen (vuotuiset ja 4. vuoden välein tehtävät seurantaraportit)

Vastuutaho: ympäristöpalvelut, kunnan hallintokunnat

Näkökulma: Asiakas ja kuntalainen

Päämäärä: Kuntalaisten terveys ja aktiivisuus

3. Tavoite: *Talousvesi säilyy hyvälaatuisena*

Tavoitteena on, että Pertunmaalla voidaan tarjota kaikille veden käyttäjille riittävästi ja laadultaan moitteetonta talousvettä.

Nykytilanne

Vesihuollon kehittämisen näkökulmasta tilanne on vähintään kohtalainen. Vesihuollon kehittämistyötä tehdään pääasiassa vesihuoltolain mukaisen vesihuollon kehittämissuunnitelman kautta. Vesilaitostoiminnan osalta vedenhankinnan nykytilanne on tyydyttävä ja vesilaitostoimintaan käytettävät pohjavesilähteet ovat laadultaan ja määrältään riittäviä ja käsittelytekniikka riittävää välittömien tarpeiden kannalta. Tämän lisäksi vesilaitos laatii osana vesilaitostoimintaa tarpeellisia varautumissuunnitelmia yms laatujärjestelmiä erilaisten teknisten ongelmien varalta. Kehittämistarpeet vesilaitostoiminnan osalta liittyvät varavedenhankintaan ja vedenkäsittelyyn poikkeustilanteissa.

Vesijohtoveden jakelun kehittäminen vesilaitoksen toiminta-alueen ulkopuolella on kanavoitu tehtäväksi edistämällä vapaaehtoisten osuuskuntien syntymistä.

Kehitystoimet keskittyvät toimitusvarmuuden parantamiseen poikkeusoloissa. Tärkeimpiä tehtäviä ovat varavedenhankinnan kehittäminen ja toisaalta poikkeusolojen varavesilaitokset. Pohjaveden hankinnan kannalta työn tekee haasteelliseksi Etelä-Savon pohjavesilähteiden pienuus ja hajanaisuus. Lähi-aikoina tärkeitä tehtäviä onkin varavedenhankinnan turvaaminen erilaisin verkostoratkaisuin sekä toisaalta pohjavesilähteiden kartoitustyö.

Verkostoveden laatu on ollut Pertunmaalla hyvä. Vesi on täyttänyt STM:n asettamat laatuvaatimukset. Haja-asutusalueiden kaivovesissä on ongelmia lähinnä bakteerien, nitraatin, raudan ja humuksen osalta.

Suurimmat terveysriskit ovat mahdolliset mikrobien aiheuttamat vesiepidemiat, häiriöt puhdistusprosessissa, ilkivalta ja pohjavesialueiden maaperän saasteet, kuten kloorifenoli ja PAH-yhdisteet. Pertunmaalla ei ole raportoitu vesiepidemioita yli 10 vuoteen.

Vedenhankinnalle ja pohjaveden laadulle muodostavat suurimman riskin saastuneet maa-alueet, kemikaalikuljetukset, öljysäiliöt pohjavesialueen maaperässä ja teollisuus sekä huoltamot ja mahdollisesti vuotavat viemärit.

Vesilaitoksella on valvontasuunnitelmat raakaveden ja verkostoveden laadun seurantaan varten, vesihuollon kehittämissuunnitelma, pohjavesialueiden suoje-lusuunnitelmat ja riskikartoitukset, sekä vesihuollon strategiset suunnitelmat. Lisäksi on varautumissuunnitelmat poikkeusoloihin ja erityistilanteisiin.

Tavoitetila 2014

Vesilaitoksen tuottama talousvesi on laadultaan hyvää (talousvesiasetus). Nykyisten hyödynnettävien raakavesilähteiden keskeiset riskitekijät on poistettu eli saastuneet maat kunnostettu tärkeillä pohjavesialueella, öljysäiliöt poistettu pohjavesialueen maaperästä ja liikennejärjestelyillä on parannettu kemikaalikuljetusten turvallisuutta.

Vesihuollon varajärjestelmä (raakavesilähde ja laitos) valmis.

Vedenhankinnan kannalta tärkeät pohjavesialueet (I ja II luokka) kartoitettu ja tutkittu.

Osuuskuntien liittymät ovat viemärillisiä.

Haja-asutuksen vesilaitosten toiminta-alueiden elinkeinotoiminnan vedenhankintaan liittyvä neuvonta ja avustustoiminta järjestetty, kohteet läpikäyty ja painetarkastelu tehty ja toimintavaihtoehdot selvitetty.

Mittarit:	<p>Terveydelliset tai teknis-esteettiset laatuvaatimukset täyttämättömien näytteiden osuus tutkituista verkostovesinäytteistä</p> <p>Kunnalliseen vesihuoltoon tai vesiosuuskuntaan liittyneiden asukkaiden määrä</p> <p>Vesiepidemioiden määrä</p> <p>Vesihuollon varajärjestelmän toteutumisasaste</p>
-----------	--

Toimenpiteet vuosille 2008 - 2014

Kunnan vedenhankinnan toimintavarmuuden takaamiseksi on otettu käyttöön korvaavan vesilähde.

Vastuutaho: kunnan vesilaitos

Pertunmaalla Kuortin pohjavesialueella olevat saastuneet maa-alueet puhdistetaan.

Vastuutahot: pilaajat, maanomistajat

Pohjavesialueisiin kohdistuvan piste- ja hajakuormituksen riskit on selvitetty ja estetty merkittävimpien riskien toteutuminen. Vedenhankinnan kannalta tärkeän vesistön (Kangaslampi) veden laadun turvaaminen pilaantumISRISKIEN MINIMOINNILLA.

Vastuutahot: ympäristöpalvelut, vesilaitos

Vesiosuuskuntien verkostojen ammattimainen hoito ja vedenlaadun valvonta järjestetään.

Vastuutahot: tekninen toimi, vesiosuuskunnat

Yhteistyötahot: ympäristöpalvelut

4. Tavoite: *Elintarviketurvallisuus säilyy korkeatasoisena*

Tavoitteena on, että kuluttajille taataan haitallisten mikrobien sekä ympäristömyrkky-, lääkeaine- ja hormonijäämien suhteen puhtaita elintarvikkeita. Kestävän kehityksen mukaista on, että tuotteiden matka kuluttajalle on mahdollisimman lyhyt eli käytetään mahdollisimman paljon lähialueella tuotettua ja jalostettua ruokaa.

Nykytilanne

Vuodesta 1983 lähtien on Mikkelin seudulla järjestelmällisesti selvitetty ruokamyrkytyksiä ja vesiepidemioita.

Elintarviketutkimukset on pyritty suuntaamaan riskielintarvikkeisiin, kuten liha- ja maitotuotteisiin, kalavalmisteisiin ja salaatteihin. Myös valmiita ruokia on tutkittu. Heikentyneiden/huonojen näytteiden osuus vaihtelee riippuen tuoteryhmästä. Lihatuotteissa on ollut viime vuosina heikentyneitä yli 20 % ja näistä huonoja alle 10 %.

Virallinen salmonellavalvontaohjelma lähti käyntiin Suomen liittyessä EU:iin vuonna 1995. Vuonna 2002 todettiin ensimmäisen kerran salmonella yhdestä virallisesta näytteestä. Vuonna 2003 ei todettu salmonellaa yhdestäkään virallisesta salmonellavalvontanäytteestä. Vuonna 2006 Mikkelin seudulla ei ollut yhtään salmonellapositiivista karjatilaa. Salmonellatilanne on entisestään parantunut myös valtakunnan tasolla.

Mikkelin seudulla on vuonna 2006 omavalvonnan toteutuminen pysynyt ennallaan vuoteen 2002 verrattuna eli entisen hygienialain mukaisissa kohteissa omavalvonta on toteutunut 100 %:sti ja terveydensuojelulain mukaisissa kohteissa noin 90 %:sti.

Elintarvikevalvonta on tullut maksulliseksi. Tämä osaltaan tulee tehostamaan valvontaa lisäämällä suunnitelmallisuutta ja riskinarviointia. Valvontaa varten on jo nykyisin laadittu vuosittainen elintarvikevalvontasuunnitelma, jonka ympäristölautakunta hyväksyy.

Mikkelin hankintarenkaaseen kuuluvissa suurtalouksissa luomutuotteita käytetään melko vähän. Sen sijaan omalla alueella tuotettuja elintarvikkeita on ollut käytössä suurtalouksissa.

Tavoitetila 2014

Elintarviketurvallisuus säilyy vähintään nykytasolla. Omavalvonta toimii kaikissa elintarvikeyrityksissä riittävässä laajuudessa. Elintarvikevalvonnalla on riittävät resurssit suorittaa valvontaa keskushallintoviranomaisten ja riskinarvioinnin edellyttämässä laajuudessa. Paikallisten maataloustuotteiden käyttö on lisääntynyt merkittävästi ravintoloissa ja julkishallinnon järjestämissä ravitsemuspalveluissa.

Mittarit: Ruokamyrkytysten ja epidemioiden määrä
Omavalvonnan kattavuus ja toimivuus
Mikkelin talousalueella tuotettujen maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden käyttömäärät kunnan toiminnassa

Toimenpiteet vuosille 2008 - 2014

Yritysten omavalvonta saadaan kattavaksi ja toiminnan laatu huomioiden riittäväksi.

Vastuutahot: yritykset, kunnan ruokahuolto, ympäristöpalvelut

Elintarvikevalvonta painotetaan riskinarviointiin perustuen oikeisiin kohteisiin. Elintarvikevalvonnan resurssit turvataan mm. ohjaamalla valvonnasta tulevat maksut valvontayksikön käyttöön.

Tehdään aloitteita alueen merkittävimmille toimijoille (kaupat, keskuskeittiöt) lähiruuan käytön lisäämiseksi.

Vastuutaho: ympäristöpalvelut

5. Tavoite: Rakentaminen on kestäväää ja terveellistä ja rakenteita pidetään kunnossa

Terveellinen elinympäristö ja siihen kuuluen terveet rakennukset ja terveellinen sisäilma ovat yksi tärkeimmistä edellytyksistä kuntalaisten hyvinvoinnille. Huonon sisäilman aiheuttamat terveyshaitat ovat yleisiä ja niistä aiheutuu suuria taloudellisia menetyksiä vuosittain. Tavoitteena on, että rakennetaan kestäviä ja terveellisiä rakennuksia, jotka pidetään kunnossa ja syntyneet terveyshaittaa aiheuttavat puutteet korjataan mahdollisimman nopeasti.

Nykytilanne

Kosteusvauriot ja niiden seurauksena syntyneet mikrobihaitat ovat erittäin yleisiä terveyshaittojen aiheuttajia rakennuksissa. Yleisesti puutteita on todettu myös ilmanvaihdossa. Terveysvalvonnan toimesta tarkastetaan asuntoja, kouluja, päiväkotia yms. kokoontumistiloja terveyshaittojen selvittämiseksi ja poistamiseksi.

STM:n päätöksen (994/92) mukaan asunnon huoneilman radonpitoisuuden vuosikeskiarvo ei saisi ylittää arvoa 400 Bq kuutiometrissä. Uusi asunto tulee suunnitella ja rakentaa siten, että radonpitoisuuden vuosikeskiarvo ei ylitä 200 Bq/m³. Radonin on arvioitu aiheuttavan Suomessa 20 – 700 syöpätapausta vuosittain.

Pertunmaalla on Säteilyturvakeskuksen tilaston mukaan mitattu huoneilman radonpitoisuus 89 asunnosta. Mitatuista asunnoista huoneilman radonpitoisuus 400 Bq/m³ ylittyy noin 5 % asunnoista ja 200 Bq/m³ ylittyy noin 13 % asunnoista.

Tavoitetila 2014

Rakentamisen ja korjauksen suunnittelun ja valvonnan taso on sellainen, että tuloksena on terveitä rakennuksia. Kunnan kiinteistöt on saatettu terveydellisesti kannalta esimerkilliseen kuntoon.

Mittarit: Asuntojen, koulujen ja päiväkotien ym. tarkastuksissa todetut terveyshaitat
Radonmittausten määrä, ohjearvojen ylitykset mitatuista, korjausten määrä

Toimenpiteet vuosille 2008 - 2014

Merkittävimmät ongelmatilanteet selvitetään yhteistyössä terveysvalvonnan, työsuojelun, kiinteistöhallinnon ja kiinteistöjen käyttäjien kanssa.

Vastuutaho: ympäristöpalvelut/terveysvalvonta, kiinteistöhallinto

6. Tavoite: Vesistöjen hyvä vedenlaatu ja käytettävyys säilytetään

Nykytila

Pertunmaan pinta-alasta (454 km²) kuudesosa käsittää järviä ja lampia. Pertunmaalla on loma-asuntoja noin 1750 kappaletta.

Hyvälaatuiset vesistöt voi nähdä arvona, josta pitää huolehtia, mutta se on myös huomattava elinkeinoresurssi maaseudun kannalta.

Vesien tilaa seurataan aktiivisesti. Mikkelin ympäristöpalvelujen toimialueella tehdään perusselvitys vuosittain 5-8 järvelle ja noin 40 järveä on säännöllisessä seurannassa. Tietoa jaetaan pääsääntöisesti verkkosivujen kautta. Kerätty tietovaranto on ahkerassa käytössä. Kesäasukkaat osaavat hakea tietoa mökkijärvestään ja kesämökkihankintaa harkittaessa tarkastetaan mökkijärveksi aiotun vesistön vedenlaadun sopivuus virkistyskäyttöön. Monin paikoin kesäasukkaat toimivat vesien hoidon paikallisina vetureina. Suurin virkistyskäyttöpaine kohdistuu suuriin reittivesistöihin. Keskeisimpiä alueen virkistyskäyttövesiä ovat Pertunmaalla Suontee, Peruvesi, Pienivesi, Ylä-Rääveli ja Koskio.

Pääsääntöisesti alueen vedet ovat hyvälaatuisia. Maankäytön vesistöihin aiheuttamat kuormituspaineet ovat valtakunnallisesti tarkasteltuina vähäisiä. Vastaavasti pistemäinen kuormitus on suhteellisen vähäistä. Virkistyskäytön kannalta laadultaan heikentyneet tai luontaisesti heikot vedet rajoittuvat taajamien lähialueille ja suomaastosiin valuma-alueisiin. Myös joillain aktiivisen viljelytoiminnan piirissä olevilla alueilla elinkeinotoiminta vaikuttaa vesien virkistyskäyttölaatuun.

Vesistöjen rehevöitymisen kannalta keskeisin ravinne sisävesillä on fosfori. Taajaan asuttujen hulevesiviemärialueiden liepeillä hulevesikuormitus ja pistemäinen puhdistamoilta tuleva kuormitus voi olla merkittävä kuormituslähde. Valtaosalla valuma-alueita suurin yksittäinen fosforikuormituksen lähde on maatalous. Maatalouden kuormituksen vähentäminen tehdään pääsääntöisesti maatalouden ympäristötukeen liittyvien toimenpiteiden valinnoilla. Nykytilanteessa lähes 100 % viljelijöistä on sitoutunut maatalouden ympäristötuen toimenpiteisiin.

Kummankaan vesimuodon (pintavedet, pohjavedet) osalta ei ole nähtävissä mitään yksittäisiä suuria tunnistettavia uhkia. Vaikutuksiltaan suuret pilaavat toiminnot kyetään tunnistamaan hyvin ja hallitsemaan olemassa olevien ympäristönsuojelulainsäädäntöön liittyvien luvitus- yms. viranomaismenettelyjen avulla. Molempien vesimuotojen osalta uhat ovat vaikeasti tunnistettavia ja kuormituksen kehitys riippuu paljolti yksittäisten ihmisten pienistä valinnoista (maankäyttötavat rantavyöhykkeellä – viljely, metsätalous, rakentaminen). Vaikeimmat haasteet liittyvät hajakuormituksen vähentämiseen. Lähtökohdat vesien tilan vaalimiselle ja vesistöjen virkistyskäytölle ovat kaiken kaikkiaan varsin hyvät.

Tavoitetila vuodelle 2014

Virkistyskäytön kannalta tärkeiden vesistöjen hoitoa tehdään Etelä-Savon vesienhoidon toimenpideohjelmatyön kautta.

Toimenpide: Valittujen virkistyskäytön kannalta tärkeiden vesistöjen levähavaintojen ja hygieenisen tilan (uimarannat), ravinnetilan, virkistyskäyttölaadun järjestelmällinen seuranta

Mittari: Virallisten uimarantojen levähavainnot ja uimaveden hygieeninen laatu

Toimenpiteet vuosille 2008-2014

Uimarantojen osalta aloitettua leväseurantaa jatketaan (tiedotetaan kotisivuilla)

Vastuutaho: ympäristöpalvelut

7. Tavoite: Palveluliikenne säilytetään ja kevyen liikenteen edellytyksiä parannetaan

Nykytila

Palveluliikenteen pääpaino on asiointi- ja koululaisliikenteen hoitamisessa. Kevyenliikenteen yhteyksissä on vielä puutteita Pertunmaalla mm. Kirkonkylän ja Kuortin välillä.

Toimenpiteet vuosille 2008-2014

Kunta vaikuttaa omalta osaltaan siihen, että palveluliikenteessä suositaan kevyttä kalustoa ja joustavia vuoroja. Palveluliikenteen säilyminen kaikilla kylillä turvataan.

Kevyenliikenteen yhteyspuutteet on poistettu. Lisäksi väylät ovat hyvässä kunnossa. Työ-, koulu- ja vapaa-ajanliikenteessä pyöräilystä ja jalankulusta on tullut suosittu tapa ympäristö- ja terveyssyistä.

Mittarit: Uusien kevyenliikenteen väylien rakentamiskohteet
Palveluliikenteen kattavuus

Vastuutaho: tekninen toimi, kunnanhallitus

Yhteistyötaho: Tiehallinto, lääninhallitus, asukkaat

8. Tavoite Rantarakentaminen ja maankäyttö ovat hallittua

Nykytila

Vesimuotoihin (pohjavedet, pintavedet) liittyvät uhkat muodostuvat useista hajallaan sijaitsevista toiminnoista. Vastaavasti ratkaisukeinot löytyvät muun muassa maankäytön suunnittelun ja tiedotuksen työkalupakista. Eräs keskeinen ryhmä vesistöjen kuntoon vaikuttavia toimintoja on loma-asutuksen sijoittuminen. Tavoitteena voidaan puhua hallitusta rantarakentamisesta.

Pertunmaan väkiluku on noin 2100 henkeä. Kesäasukkaita on noin 3700. Loma-asuntoja kunnassa on noin 1750. Kuudesosa pinta-alasta käsittää järviä ja lampia. Pertunmaalle on laadittu koko kuntaa koskeva rantaosayleiskaava.

Tavoitetila 2014

Laaditut kaavat, jotka perustuvat ajantasaisiin taustaselvityksiin, ovat ajan tasalla.

Mahdollisimman moni uusista rantarakennuspaikoista on vesi- ja viemäriverkoston piirissä.

Haja-asutusalueella olevat kiinteistökohtaiset jätevesijärjestelmät on kunnostettu vastaamaan ns. talousjätevesiasetuksen vaatimuksia.

Mittarit: Vesihuoltoverkoistoihin liittyneiden osuus rantarakentamisesta
Vanhojen jätevesijärjestelmien kunnostusmäärät (rakennusvalvonnan hyväksymät)

Toimenpiteet vuosille 2008 – 2014

Kaavat pidetään ajan tasalla.

Vastuutaho: tekninen toimi

Näkökulma: Vastuunsa tunteva kunta

Päämäärä: Ympäristövastuullisuus

9. Tavoite: *Uusiutuvien energialähteiden käyttöä lisätään ja kasvihuonekaasupäästöjä vähennetään*

Nykytila

Kasvihuoneilmiön aiheuttama ilmastonmuutos on maailmanlaajuinen ongelma. Kansainväliset sopimukset ja kansalliset strategiat luovat puitteet ongelman ratkaisuun, mutta konkreettisilla paikallisilla toimenpiteillä vaikuttamme päästöjen syntyyn ja niiden vähentämiseen. Tekoja tarvitaan kuntaorganisaatiolta, kunnassa toimivilta laitoksilta ja sen asukkailta. Energiansäästöllä, kaukolämmön osuuden lisäämisellä, uusiutuvien energialähteiden käyttämisellä, maankäytön suunnittelulla, jätteiden asianmukaisella käsittelyllä ja joukkoliikenteen sekä kevyenliikenteen kehittämisellä torjutaan ilmastonmuutosta.

Tavoitetila 2014

Puun käyttöä lisätään ja sen käyttöä edistetään kunnan alueella kaukolämmön tuotannossa. Kaukolämpöverkko ulotetaan mahdollisimman laajalle alueelle.

Puun ja muun bioenergian käyttöä lisätään ja sen käyttöä edistetään kaukolämpöverkon ulkopuolisessa lämmöntuotannossa.

Maalämmön käyttöä lisätään kiinteistöjen lämmityksessä.

Mittarit: Kaukolämmön piirissä olevien rakennuskuutioiden määrä.

Toimenpiteet vuosille 2008-2014

Pertunmaalla on toteutettu kaukolämpölinja pääosin hakkeella toimivan Rinnehovin lämpölaitoksen ja palolaitoksen välille sekä sivuhaara terveyskeskukseen ja päiväkeskus Jokitupaan.

Verkon varrelta liitetään mahdollisimman monta öljyllä lämpiävää kiinteistöä kaukolämpöverkkoon. Lämpöä tuotetaan mahdollisimman paljon paikallisella biopolttoaineella.

Vastuutahot: tekninen toimi, energiantuottajat

Yhteistyötahot: asukkaat, ympäristöpalvelut